
Sáhli jsme si na hranice techniky, ale didakticky se posunuli dál

Sáhli jsme si na hranice techniky, ale didakticky se posunuli dál

Na začátku byl chaos. Podobně jako ostatních šestnáct fakult prožívala i ta pedagogická po vyhlášení nouzového stavu šok. I když řada akademiků už měla zkušenosti s online výukou díky kombinovanému studiu, teď museli na moderní metody najet všichni. „Uviděli realitu v praxi a byli absolutně konsternováni z toho, co nastalo,“ popisuje otevřeně **proděkan pro rozvoj PedF UK** a člen katedry biologie a environmentálních studií Vasilis Teodoridis. Krize, která zasáhla každého, ale nakonec všechny spojila.

Vedení fakulty dalo vyučujícím, za podpory Střediska informačních technologií a rektorátu, k dispozici všechny dostupné online nástroje. Už před rokem prošli zaměstnanci PedF školením firmy Microsoft a byli seznámeni s možnostmi aplikace Google classroom a Moodle, a tak proděkan pro rozvoj navrhl využívat pro distanční výuku programy MS Teams, jelikož byly v ceně softwarového balíčku. Nejprve ale bylo nutné si vše znovu zopakovat. „Vytvořil jsem krátké instruktážní video s podrobným manuálem, jak krok po kroku postupovat, a poslal ho kolegům i vedení fakulty. Pak ovšem nastaly další problémy s přihlašovacími údaji, které najednou nikdo neznal,“ přiznává **Vasilis Teodoridis**. Studentům dal prvních čtrnáct dní, kdy se řešily technické otázky, čas na to, aby se do systému přihlásili. „První přednášku jsem naplánoval dle klasického rozvrhu na pondělí. V neděli kolem 22 hodiny večer mi přišly od sedmi studentů emaily, že se nemůžou přihlásit a ať to tedy zařídím. Nějak jsme to spolu vyřešili a distanční výuka začala,“ vzpomíná Teodoridis.

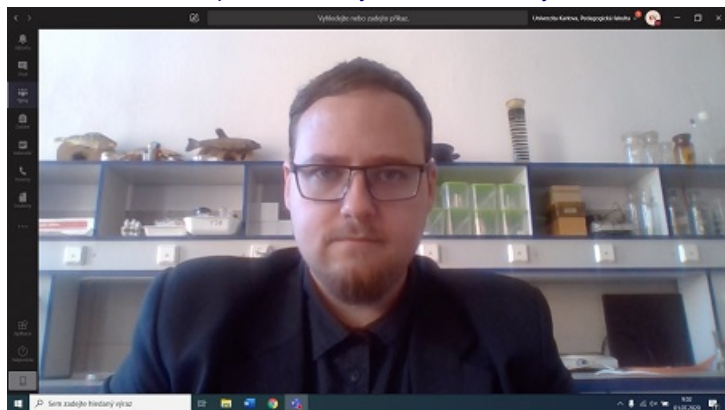
Nekonečný monolog

Technologiím fandí, ale rozhodně nejsou všespásné. Bez příkras popisuje, jak bojoval s anonymitou a vnějšími vlivy domácího prostředí. Kvůli kvalitě přenosu a srozumitelnosti výkladu měli studenti vypnuté mikrofony, přičemž třeba z dvaceti virtuálně přítomných viděl Teodoridis jen čtyři obličeje a zbytek třídy zastupovaly iniciály jmen. „Představa, že někomu dáte mikrofon a pustíte ho ke slovu, je nereálná. Ve skutečnosti sedíte několik hodin u počítače a povídáte si sám se sebou. I v klasické přednáškové místnosti málokdo zvedne ruku, aby se zeptal, ale můžete sledovat výrazy tváře a dedukovat z nich, zda je váš výklad srozumitelný.“

Nepřipravoval si jen čistě frontální výklad, ale také kreativní materiály s videy či kvízy. I zde však narazil na technické limity. „Když učím geologii, popíšu klasicky šest tabulí, a teď namalujte myši na počítači třeba šrafy! Také kamera má svá omezení. Pokud chcete ukázat například detaily horniny nebo u rostliny její diagnostické znaky, nedokážete je dokonale zaostřit, a navíc nevíte, jak to vidí ti na druhé straně.“ Opět mu chyběl sociální kontakt, protože při natáčení nemohl se studenty aktivně pracovat. Upřímně přiznává, že i když je dobře didakticky vybaven, jeho videa mohla po pár shlédnutých dílech působit jednotvárně. Ve třídě by „šutry“ rozhodil mezi skupinky studentů a ti by je sami aktivně prohlíželi, diskutovali o nich a zapojili by se i motoricky, protože by si je mezi sebou vyměňovali. Hodina by byla živá. Dostát srozumitelnosti, nenudit a předávat informace skutečně efektivně je podle Teodoridise při dálkové výuce asi to nejnáročnější.

Improvizace nutná

S tím souhlasí i jeho kolega **Karel Vojř**, který vedle [KBES](#) působí i na [katedře chemie a didaktiky chemie](#). „Museli jsme začít uvažovat o obsahu vyučované látky jinak. Vybrat z kurzů to nejdůležitější, co opravdu od studentů potřebujeme a v čem se mají zlepšovat,“ vysvětluje pedagog. V letním semestru učil biologii a chemii primárně formou cvičení, která vyžadují práci v laboratoři, a bylo potřeba v nich nějak pokračovat i po vyhlášení nouzového stavu. Pořizoval tedy fotodokumentaci doposud získaných materiálů, aby mohli studenti doma navázat na již započatou práci.

Dále bylo nutné zcela přenastavit formu laboratorní výuky, což se nakonec ukázalo jako velký benefit. „Zkušenosti z laboratoří jsou skvělé, ale mnohé experimentální základy lze provádět i improvizovaně. Díky karanténě si tak mohli studenti vyzkoušet, jak vypadá realita české školy, v níž jim

bude chybět třeba dokonalé laboratorní vybavení," dodává Vojíš. I na to jsou studenti obvykle připravováni. Ale zatímco v běžném provozu se musí provizorní podmínky uměle navozovat, v době karantény a práce z domova se staly realitou. K pokusům se tak využívaly běžně dostupné přípravky a potraviny jako ocet, droždí, jedlá soda, svíčky... Nicméně i když se změnila pomůcky, stále se kladl důraz na vědecké myšlení, o něž jde především.

Obě strany postupně ztrácely ostych a vzdálená komunikace se stávala osobnější. „Obvykle při výuce nechodí pedagog ke studentovi do pokoje a naopak," komentuje Vojíš. „Bezprostřednost a fakt, že řešíme stejný problém, nás spojily. Součástí univerzitního vzdělání je spoluzodpovědnost. Pokud studenti chtějí, dáváme jim příležitosti rozvíjet to, co je zajímá, a posouvat se dál, což se v této nenadálé situaci ještě podpořilo. S těmi, kdo mají o obor skutečný zájem, jsme byli v prakticky neustálém kontaktu, protože svými experimenty žili bez ohledu na to, zda byl víkend nebo večer," oceňuje pedagog.

I amatérské video pomůže

Dagmar Říhová z katedry biologie a environmentálních studií začala díky nejistým studentům připravovat návodná videa, jak pracovat s mikroskopem. Po prvních cvičeních, která ještě probíhala tradiční prezenční formou, si totiž někteří stěžovali, že pod ním nevidí, co by měli. „S mikroskopem pracuji celý život, takže vím, jak ho seřadit na své oči, dovedu odhadnout velikost zkoumaného objektu i to, jak se bude chovat. Natáčet celý proces na kameru mě napadlo poprvé, bylo to pro mě opravdu náročné a vzniklá videa skutečně amatérská. Ale díky tomu je na nich pěkně vidět, jak moc by studenti pod mikroskopem (ne)viděli – stejně jako já začátečnice s kamerou," popisuje **Dagmar Říhová**.

Díky distanční výuce začala zlepšovat také vlastní hlasový projev. „Během prvních tří týdnů jsem došla k závěru, že pro posluchače musí být velice otravné mě hodinu a půl poslouchat. Učím se tedy správně artikulovat, precizně vyjadřovat a použít odborné termíny jasně a ihned vysvětlovat. Je to pro mě hodně důležité, jelikož to, co ze mě v období karantény zbylo, byl prakticky jen hlas. Nejsem zatím natolik odvážná, abych vyslala sama sebe do éteru i s obrazovou přílohou," přiznává bioložka. Z reakcí studentů vidí, že její snaha na sobě pracovat přináší výsledky. Ti, kdo se zapojili do jejího nepovinného testování v Moodle, odpovídali na zadané otázky správně, a tak bylo zřejmé, že materiály pečlivě poslouchali a dávaly jim smysl. Diktafon proto plánuje využívat i při běžné výuce a nadále poskytovat studentům záznamy z přednášek. „Velmi pravděpodobně se jim s mou nahrávkou pracuje lépe než se mnou samotnou, protože já se hůř vypínám," směje se Dagmar Říhová.